

Registerkort Nr FI81

Description

1808 Minnessten Ålver striderna i Närke

Land: Finland

Kommun (motsv): Närke

Lägesbeskrivning

Kartbeskrivning: Finby bro, Närke

GPS-angivelse: [N62°28'2.15" E21°21'3.80"](#)

Inventerad

Namn: Claes och Eva Grafström

Datum: 2024-06-01

Historia

Då den eskader som färdade ombord Ålverste Bergenströles landstigningskår, lämnade den svenska kusten samt styrde kurs på Vasa, avskildes från den Ålveriga flottan fartyget •Kronprinsen•, som erhöll order att med 50 man av Jämtlands regemente gå till någon ort söder om Vasa för att där kalla den Ålverbottniska allmogen till vapen. Den lilla styrkan som stod under befäl av löjtnanten Jacobsson, landsattes vid Sundom. Löjtnant Ridderhjerta hade redan vid Replot gått i land även han för att i likhet med sin ovan omtalade vapenbroder mana folket till uppror. Svenska SydÅlverbottnens duktiga, frihetsälskande befolkning hörsammade genast kallelsen. Ett hundratal kosacker, som gjorde vaktjänst längs kusten tillfångatogs omedelbart av bönderna. Vid Solfärade sig de båda svenska löjtnanterna..

När underrättelsen nått Solf om att Bergenstråles fästet mot Vasa misslyckats, lämnade de talrika bondeskaror, som här hunnit sluta sig till Jacobssons jämtlämningar platsen och drog sig derut för att operera på egen hand. Inom kort hade upprorets ledning uppflammt längs hela kuststråckan ända ned till Kristinestad. Vid den så kallade Långbron, några kilometer nordväst om Närpes kyrka, samlade sig bönderna och beredde sig att på en höjd bakom den upprivna bron möta ett väntat anfall. Men här inga ryssar syntes till, avancerade allmogeskaran till Finby bro, strax öster om Närpes kyrka. Där lämnades de i fred av fienden för en tid. De ryska ledningarna som på olika höjder tagit, hopsamlades nu från de kringliggande byarna och de fördes till Klingspors högkvarter. Ägonvittnen berättar sig ha sett ända till 90 ryska kosacker samt 180 tagna hästar. Kosackerna förde till kejsarens rida livkosacker. De syntes ha varit djupt övertrötta av det nesliga sättet som de fördes i ledning, gående mellan bönderna, som kladda i sina av fienden tagna och med hemgjorda granna munderingar med axelhängda sablar och pistoler redo på sidorna om dem. Utstyrda i de prållande uniformerna väckte allmogemännen stor munterhet i högkvarteret. Deras besök hos Klingspor hade dock bland annat till följd, att denne ände general Aminoff till Närpes för att ge goda råd, vilka dock till allmogens olycka inte följdes.

Den 11 juli sammanträdde Aminoff med böndernas ledare och han uppmanade dessa att inte gå över Finby bro. De borde stanna i sin starka ställning och där invänta fienden. Högsta befälet över bondehären innehades av en viss sergeant Wikström som förde till Sveaborgs fästet detta garnison. Bönder, som bodde på östra sidan om Finby ären och var rädda, att ryssarna skulle hämnas på dem, därför för att deras söner och drömmar förenat sig med landsdelens övriga manliga befolkning, anhöll emellertid hos Wikström, att denne skulle framskjuta sin ställning, så att också deras byar skulle komma i ätnjutande av skydd. Sergeanten läst övertala sig. Han beslöt rycka fram ända till Pjelas by 8 km söderut. Han hann endast halvvägs till Pjelas där han blev anfallen av från Lappfjärd komna kosacker. Bönderna besegrades och ryssarna tog av dem fyra kanoner. Skyndsamt flydde allmogemännen förskrämda till sin gamla ställning vid Finby bro.

Till all lycka gjorde kosackerna den gången inte något försök att avancera längre. Vid Finby bro vände de helt om och återvände till Lappfjärd. På vägen brandskattade de dock på det gruvligaste sättet de byar, som de passerade. Gårdarna brändes, innevägnarna hängdes i rak utmed landsvägarna, till skräck och varnagel för de upproriska landsmännen.

Till Finby kom emellertid, efter hand nya bondeskaror. Den väpnade styrkan växte snart till cirka 3000 man. Avskedade soldater valdes till underanförare. Den 18 juli anlände Ridderhjerta till stället och han övertog där högsta befälet. Bondehären grupperade på den västra, ganska höga dalsidan mellan kyrkan och kyrkbyns talrika hus. Han framför gick inte att vada över. Hela försvarskraften riktades därför på sjölvägen. Här hade de vära tvärs över vägen uppfört en hög vedtrave, som de hade gjort en öppning i för sin enda i behåll varande kanon. På båda sidorna var ätskilliga mindre vedhöggar uppradade för att tjäna skyttarna till skydd och stöd. Längre ned mot ämynningen utplattades dalgången. Vattendraget blev här grundare och kunde utan svårighet vada över på flera ställen.

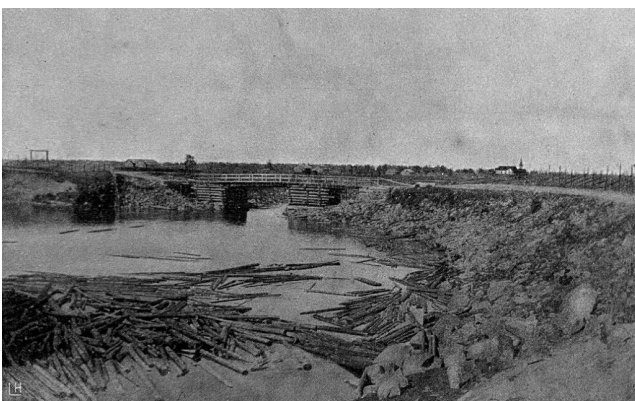
Ridderhjerta, som just från dessa punkter fruktade den största faran, uppmanade sina män att där iaktta stor vaksamhet. Men bönderna hade sitt huvud för sig och de skrattade åt den svenske officerens farhågor och lämnade vadställen utan tillräcklig eftersyn. Det var natten mot den 20

juli. Skymningen h  ll på att förblekna f  r en börjande gryning. Tystnad r  dde över hela nejden vid Finby. Då hördes först ett skott, så ett annat, så flera från den fientliga sidan om   n. Det var ryssarna, som förberedde sig att storma N  rpesb  ndernas förskansning. På den ryska stranden utvecklade sig framför bron ryssarnas skyttelinje hotfullt tät och manstark. Inom ett ögonblick besvarades elden av bönderna. Då och då sekunderades gev  rens skarpa smällar av den på en bondk  rra fastbundna kanonens dova brummande. En gammal gr  sk  ggig och   rrig soldat Niklas Pihl, förde befälet vid kanonen.

I handen h  ll han ett brinnande vedtr  , som han nyttjade till lunta. Varje gång han svängde sin eldbrand, utspydde kanonen en skur av skrot över fiendens glesnande skaror. Allmogem  nnens mod stegrades och fiendens anfall tycktes avmattas. Redan ansåg bönderna sig såsom segrare. Då förnams plötsligt ett häftigt skjutande från trakten av   mynningen. Och kort därpå sprängde kosacker på sina lurviga hästar fram i allmogeh  rens rygg. Kosackerna efterföljdes av fientliga jägare. Utan att r  na motstånd hade ryssarna vadat över   n i närheten av dess utlopp och drivit undan en handfull b  nder, som i ett skogsbryn försökt sätta sig till motvärn.

Bondeh  rens ställning var således kringg  ngen och kunde inte längre skyddas. Fullkomligt överraskade greps de flesta av brons försvare av panik. I oerhörd förvirring kastade de bort sina vapen och flydde i oordning norrut. Men gamle Pihl hade sett ryssen i vitögat många gånger förr utan att blekna. Han bibeh  ll också nu sin kallblodighet. Med ett kraftigt grepp vände han mynningen på sin kanon mot de flyende och svängande sin lunta ropade han med tord  nst  mma till dem:   Halt, gossar, eller jag skjuter ner er, om I flyn!   De, som var närmast honom, stannade och vände om och slätt sig till den manhaftige veteranen. Nu tog Pihl kommandot. Med lugna jämna steg, liksom det skulle ha gällt en paradmarsch, anträdde han med sin skara   tert  get mot Näsby.

Varje gång som kosackerna närmade sig sänkte Pihl sin eldbrand mot kanonens f  ngh  l. Verkan blev ideligen den, att kosackerna ögonblickligen svängde och flydde. Utan att behöva avlossa ett enda skott lyckades det honom att på detta sätt rädda både kanonen och manskapet. Ryssarna upphörde snart med förföljandet. De inskränkte sig i stället till att utkräva en fruktansvärd hämnd på de b  nder som hade fallit i deras händer och de började också härja och bränna en stor del av N  rpesbygden. I folkets mun lever ännu traditionen om dessa hemska tilldragelser.

Men när n  lden var som störst var hjälpen närmast. Då kosackernas blodt  rst nådde sin höjd, hördes oförmodat ljudet av raska trumslag på vägen norrifrån. Det var Närpes kompani

